

SPORT JA EESTI OLÜMPIAKOMITEE

**Mart Siimann,
EOK president**

Milleks on vaja spordikongressi?

Ma ei alustaks oma ettekannet niisuguse küsimuse esitamisega, kui ei oleks just seda küsimust kongressi lähenedes üha sagedamini kuulnud. Eks ikka auru väljalaskmiseks, kinnitavad ühed, paljusõnaliste otsuste vastuvõtmiseks, mis enamjaolt täitmata jäävad, löövad käega teised, tsaarile sõnumi saatmiseks, e. valitsusele surve avaldamiseks, loodavad kolmandad, programmi ja arengukava kinnitamiseks, usuvad neljandad.

Kuna ühiskonnal on vaja sporti, on spordil vaja spordikongressi, väidan mina. Just spordi tähtsus ühiskonnas loob eelduse ning vajaduse esinduslikuks spordifoorumiks. Spordi abil ajab ühiskond oma tähtsaid asju – kasvatab poistest kehalt ja tahtelt tugevaid mehi ning tüdrukutest kehalt ja vaimult kauneid naisi, loob sellega eelduse rahvuse kestmiseks ja riigi püsimiseks. Sport hoiab noori kurjale teele minemast, liidab meid üheks, aitab võidelda laiskuse ja lovevusega endas ning kurjuse ja pahedega enda ümber.

Miks ikkagi kongress?

Sellepärast, et sport on tänu oma erilisele rollile ühiskonnas seotud nii paljude eluvaldkondade, institutsioonide ja elukutsetega, et ükski neist eraldi ei suuda haarata, mõista ja mõjutada sporti kui tervikut. Küll saame seda teha kõik koos.

Kongressi tähtsusest arusaamiseks pole paha selja taha pilku heita, mõõdanikku meenutada.

Esimesel spordi kongressil 1919. aastal otsustati moodustada Eesti Spordi Liit, kutsuda ellu Eesti Olümpia Komitee.

Teisel spordi kongressil 1989. aastal kiideti heaks spordikontseptsioon, kolmandal kongressil võeti vastu Spordi Harta, neljanda kongressi resolutsioonist juhitud otsustas valitsus (ma mäletan seda täpselt) suurendada märgatavalt spordirajatiste investeringute mahtu. Nii olulisi tegusid on varasematel spordikongressidel tehtud. Mõistagi ei tähenda selja taha vaatamine ainult saavutustega kiitlemist vaid ka probleemide ja täitmata lubaduste nägemist, vigade kriitilist (ning enesekriitilist) hindamist. Võõrandumine on mõiste, millega kirjeldatakse rahvast võõrdunud poliitiku ja eluliste ning lahendamist vajavate probleemide eest oma kabinetimaailma peitunud teadlast. See töö on nakatanud ka neid spordiametnikke, kes arvavad, et spordialaliitude ning ühenduste koostöö sünergia tekib suitsunurgas või kohvilauas koos lobisedes, mitte spordivõistlustel, sporditreeningutel, spordiseminaridel ja spordiinfotundides vaimselt suheldes. Nakkusoht on suurem nendel spordijuhtidel ja spordielu korraldajatel, kes on veendunud, et sportlane peab alati ametimehe juurde tulema, mitte ametimees sportlase juurde.

Vaatamata juba 1989. aasta spordikongressil heaks kiidetud spordimudelile, on mulle arusaamatu mõnede spordiklubide-toetajate ja mõnede spordikoolide-kaitsjate vaheline kemplemine stiilis: klubide loomine on nagu sundkollektiviseerimine ja spordikoolid on asutused, kus treenerid mattide taga viina viskavad. Klubide ja spordikoolide niisugusel vastandamisel puudub loogiline alus. Klubidel ja spordikoolidel on nii erinevaid funktsioone – spordikool on kool, treeningtöö vorm; klubi on võistlussüsteemi alus, on oma ideaalis erinevaid spordipõlvkondi koondav, meie-tunnet süvendav, traditsioone hoidev mittetulunduslik organisatsioon.

Klubidel ja koolidel on ka sarnased ülesanded: noorte sportlaste kasvatamine ja õpetamine. Kuid klubi iseenesest pole hea, eriti kui see on väikene, asjatundmatute treeneritega ning sassis majandustegevusega ning spordikool igal juhul paha, eriti kui pühendunud treenerite ja pädeva direktori juhtimisel saavad vanemate rahakoti paksusest sõltumata head

spordialast ettevalmistust sajad lapsed. Oluline on muu – ühtsed mängureeglid, võrdne kohtlemine, sportlikud tulemused, professionaalsed treenerid, efektiivne majandamine ja juhtimine. Olen tugevate spordiklubide kui inimeste loova energia, initsiatiivi ja eneseteostuse vallapäästmise organisatsioonilise vormi veendunud toetaja ning sama veendunult näen tugevatel spordikoolidel tulevikku. Usun, et nõrgad ebamajanduslikud koolid kaovad ning uusi altpoolt moodustatavaid spordikoole sünnib juurde.

Sama juhtub ka klubidega.

Kongress on koht, kus tuleb mitte ainult enda ümber vaid ka enda sisse vaadata. Enda all mõtlen ma antud juhul organisatsiooni, mida ma esindan – Eesti Olümpiakomiteed. Möödunud aasta 21. novembril Eesti Spordi Keskliidu ja Eesti Olümpiakomitee ühinemisel tekkinud EOK on tegutsenud veidi üle aasta ja kuivõrd olümpiakomitee on nüüd keskne mittetulunduslik Eesti sporti koordineeriv ja spordielu juhtiv katusorganisatsioon, on kongress just see koht, kus meie missiooni, uusi kavasid, plaane ja projekte tutvustada.

EOK missioonist ja eesmärkidest

EOK missiooniks on:

- vaimse õhkkonna kujundamine;
- materiaalse ja sotsiaalse keskkonna loomine;
- ressursside leidmine selleks, et sport saaks täita oma üllast funktsiooni ühiskonnas:
- muuta inimest õilsamaks ja ühiskonda paremaks;
- ühendada ja liita inimesi;
- õpetada ausalt mängima, s.t. elama;
- püüelda täiuse poole, nihutada inimkeha ja –vaimu piire;
- tunda rõõmu liikumisest, tervisest, võidust iseenda ja konkurentide üle;
- õpetada väärikalt kaotama, vastast ja konkurenti austama;
- olla ilu looja, mis tekib keha, vaimu ja tahte ühinemisel;
- ühendada inimest.

Uued tuuled EOK-s

Saavutussport:

- lootuste olümpiakoondis;
- karjääri planeerimine, elu pärast tippporti;
- treenerite litsentseerimine;
- sotsiaalsed garantiid

Liikumisharrastus:

- piirkondlik sport ja liikumisharrastus kui prioriteet;
- uus liikumisharrastuse kontseptsioon;
- spordiplatside ja mänguväljakute rajamine (EOK tuleb külla).

Olümpialiikumine:

- Spordileht;
- EOK päevad maakondades;
- kirjastustegevus (EOK raamatukogu);
- sport ja kultuur (konverentsid, näitused, lepingud loomeliitudega, üritused, kultuuritoimkond)

Turundus:

- uus turundusstrateegia, s.h. uus sponsorlusstrateegia,
- erasektori sporditoetuste suurendamine;
- EOK imago ja maine analüüs ning arendamine.

Probleemidest

Eesti spordi tipud on viimastel aastatel nii kirkalt säranud, et selle aupaiste on hakanud uinutama spordielu korraldajate kainet kriitikameelt ja looma illusiooni, et Eesti spordis on kõik hästi ja korras ning ainuke puudus Eesti spordis on rahapuudus. Soovin, et kongress tulevikku vaadates juhiks julgelt tähelepanu kitsaskohtadele ning pakuks nende lahendamiseks uusi ideid.

Kui olümpiaettevalmistuse rahastamisel on loodud süsteem, mis valitsuse ning Riigikogu,

Hasartmängumaksu Nõukogu, sponsorite-metseenide ja Rahvusvahelise Olümpiakomitee Solidaarsusfondi toel kindlate kriteeriumide alusel raha jaotades toimib, siis rahvaspordi, tervisespordi ning liikumisharrastuse puhul lonkab see mõlemat jalga. Ei ole üheselt mõistetavat selgust mõistetes – rahvasport, tervisesport, liikumisharrastus.

Ei ole toimivat organisatsioonilist struktuuri. On katusorganisatsioonide vohamine – Tervisespordi Ühendus, piirkondlikud spordiliidud, EOK liikumisharrastuse divisjon, Kalev ja Jõud, Koolispordi Liit jne.

Puudub kontseptsioon, kogu rahvast haaravad ideed ja ettevõtmised.

Raha on vähe, aga ka selle pisku jaotamise kriteeriumid ebamäärased.

Spordialaliitude roll rahvaspordi edendamisel on valdavalt tagasihoidlik, mõned eredad näited nagu Võrkpalli Rahvaliiga, Suusaliidu, Korvpalliliidu ja veel mõne alaliidu üksikud ettevõtmised välja arvatud.

Tervis ja sport olevat kaksikvennad või kaksikõed, terves kehas peab olema terve vaim, spordi terviseks, Eluterve Eesti – tervise ja spordi seoste kohta võib tuua ilusaid ja poeetilisi võrdlusi.

Milline on tegelik olukord. Tallinna kooliarstide poolt 2000/2001. aastal läbiviidud enam kui 58 000 kooliõpilase terviseuuringu alusel tuvastati 51%-l õpilastest erinevaid haigusi. Koostöös Eesti Haigekassaga on Spordimeditsiini Sihtasutuse spordiarstid läbi viinud veelgi põhjalikumad terviseuuringud meie noorsportlastel. Terveks on tunnistatud vaid 33% noori ehk iga kolmas. Kaasaja võitudega kaasaskäiv kuulsus, auhinnad ja raha tõukavad lapsi üha nooremalt tõsistele treeningutele. Samas unustatakse sportimise põhitoed ja eesmärgid. Mida noorem on laps, seda suuremad on terviseriskid.

Arenenud riikides räägitakse viimasel ajal üha rohkem ülemäärase võistlusspordi kahjulikust mõjust laste psüühikale. Seetõttu lähtutakse erinevates organiseeritud spordi vormides põhimõtetest, et parim lapse sport on mäng ja arenevale organismile nii vajalik liikumisaktiivsus tagatakse mängurõõmuga.

Spordimeditsiin kui haiguste ennetamise juhtiv eriala arenenud maailmas on kaotanud Eestis oma kunagise kõrge positsiooni. Just eriala mittetunnustamine tervishoiusüsteemi poolt viis paljude väljapaistvate spetsialistide siirdumisele teisele tööle. Kui Sotsiaalministeerium ei taasta spordiarsti spetsiaalsust, on oht, et meie kunagine hiilgus – spordimeditsiin – kaob Eestist.

Piirdun siinkohal vaid viidetega tervisespordi ja tervise ning spordi probleemidele ja ootan, et pärastlõunasel sektsioonide koosolekul pakutakse uusi ideid lisaks liikumisharrastusele hoo andmisele, sportlaste sotsiaalsetele garantiidele ka Eesti spordimudeli täiustamiseks, treenerite kutsevalifikatsiooni tõstmiseks ja spordibaaside kavakindlaks ning mitte ainult Tallinna- ja Tartu-keskseks väljaarendamiseks.

Kongressi sõnum

Täna räägitakse Tartus Eesti spordist kogu tema mitmepalgelises tervikus. Täna on südameilt ärarääkimise hetk. Ometigi on lisaks probleemide paljususe tunnistamisele ja tõstatamisele vaja keskenduda peamisele ja olulisele. Ehk teisiti öeldes, milline on Eesti V Spordi kongressi sõnum. Isiklik ja seetõttu subjektiivne käsitus on siin järgmine.

Sport sportlaskesksemaks.

Varasemad kongressid on keskendunud organisatsioonile ja ressursile. See on aja vaimule vastavalt olnud õige ja tähtis. Nüüd, kus Eesti spordi mudel toimib (tõsi küll vajab aeg-ajalt ning ka täna korrastamist ja remonti), on eeldus ja võimalus keskenduda inimesele,

sportlasele. Sportlasele kui isiksusele, kodanikule. Sportlased ise oma saavutustega, oma ühiskonnaelus kaasalöömisega, oma eeskujuga on seda väärt. See tähendab noortele sportlastele karjääri planeerimise õpetamist, toetust ja abi tippspordiga lõpetajatele uue – tippspordi-järgse elu alustamiseks, endistele spordikuulsustele väärikat tähelepanu, eripensionide seadusemuudatuse alustamist. See tähendab õiglaste põhimõtete kehtestamist ja järgimist erinevate spordialade sportlaste premeerimisel. See tähendab palju muutki, mida kongressi sportlaste sektiiooni juhataja EOK asepresident Jüri Tamm meile pärast lõunat ette kannab.

Spordi areng tasakaalustatumaks.

Pean silmas saavutus- ja rahvaspordi (tervisespordi, liikumisharrastuse) arengu vahekorda. Kas tippспорт läheb oma, showbusinessi, teed, kus liiguvad rahad, kuulsus ja avalikkuse tähelepanu ja eraldub liikumisharrastusest (rahvaspordist), mis vaesena ning meediast mahajäetuna jääb oma kohta päikese all otsima? Või on meil Eestis võimalik seda ohtlikku globaalset tendentsi spordis vältida.

Olen veendunud, et on. See eeldab hoiaku ja suhtumise muutust, organisatsioonilisi ümberkorraldusi ja rahastamise aluste muutmist. Mitte mingil juhul ei tohi see tähendada ressursi niisugust ümberjaotamist, et tasakaalu saavutamiseks võtame eliitspordilt ja anname rahvaspordile. See oleks suurim viga, mille tulemusena lõhuksime tippspordi toimiva toetuste süsteemi ning tekitaksime vastasseisu ja konflikti spordi kahe orgaaniliselt seotud valdkonna vahel. See eeldab uue ressursi juurdetoomist ja mitte ainult Kultuuriministeeriumi kaudu vaid keskvoimu tasandil ka Haridusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja Kaitseministeeriumi eelarvest. Kõigepealt ja põhiliselt kohalike omavalitsuste eelarvetest, lisaks erasektor ja tervise ning spordi väärtustaja ja harrastaja ise.

Spordielu vaimu- ja aatekesksemaks.

Kõrgelt hinnates seda tööd, mida taasiseseisvunud Eestis on tehtud uue spordikontseptsiooni väljatöötamisel, spordimudeli juurutamisel, spordiorganisatsiooni ülesehitamisel ning rahastamise aluste kehtestamisel, on arusaadav, miks spordile kui kultuurinähtusele, spordi vaimusele ja aadetele ei ole jätkunud seni piisavat tähelepanu. Tänapäevane kongress on siin murranguline. Vaadake plenaaristungil esinejaid ja kuulake nende ettekandeid. On tähelepanuväärne, et kultuur ja haridus on tõstetud väärilisele kõrgusele ka Rahvusvahelise Olümpiakomitee uute juhtide poolt ning et Euroopa Liit on kuulutama 2004. aastat niisuguse deviisiga aastaks nagu "Haridus spordi kaudu". Käesolev kongress läheb ajalukku sellega, et esmakordselt on ilmunud kongressi ajaleht "Spordifoorum".

Järgmisest aastast aga täitub paljude eesti spordisõprade unistus, taasilmuma hakkab "Eesti Spordileht", mille eesmärkideks on spordialase teadmise ja informatsiooni levitamine, vaimse suhtlemise kanali loomine spordirahva vahel ning Eesti spordielu (rõhutan Eesti spordielu) peegeldamine.

Ideed, mis vääriavad läbimõtlemit ja teostamist

1. Spordijärkude taastamine.
2. Sportlaste (ja endiste sportlaste) ootamatute sotsiaalsete probleemide leevendamiseks Rahvuskultuuri Fondi olümpiafondi ressursi suurendamine.
3. Spordifilosoofia, spordisotsioloogia alal doktorantide koolitamine.
4. Aktiivse tegevuse arendamine Eesti esindajate osaluse suurendamiseks rahvusvahelistes spordiorganisatsioonides.
5. Olümpiakoondistele soodsate treeningtingimuste loomiseks "EOK Olümpiaettevalmistuskeskuse" statuudi väljatöötamine. Baaside omanikega (valdajatega) lepingute sõlmimine.
6. Spordimeditsiini spetsialistide poolt noorte sportlaste treening- ja võistluskoormuste normatiivide väljatöötamine.
7. Eesti Raadio spordisaadete ja –ülekannete jätkamiseks spordirahva toetuse avaldamine.